

Koncentracija ključnih zagađivača vazduha ostaje previsoka u većini evropskih zemalja. Prema zvaničnim podacima Evropske agencije za životnu sredinu, objavljenim danas, većina država članica Evropske unije (EU) premašuje najmanje jednu ili više zakonskih granica EU za zagađivače u vazduhu iz 2019.

Brifing EEA „Evropski status kvaliteta vazduha za 2021. godinu“ predstavlja najnovije zvanične podatke za 2019. godinu, kao i privremene podatke za 2020. godinu, o koncentracijama ključnih zagađivača vazduha izmerenim na preko 4.500 stanica za praćenje u 40 evropskih zemalja.

Podaci EEA pokazuju da zagađenje vazduha i dalje predstavlja veliki zdravstveni rizik za Evropljane. U centralnoj i istočnoj Evropi, sagorevanje čvrstih goriva za grejanje u domaćinstvu i industriju dovodi do visokih koncentracija finih i krupnih čestica, kao i benzo [a] pirena, poznatog kancerogena. Izloženost sitnim česticama izaziva kardiovaskularne bolesti, rak pluća i druge bolesti koje dovode do prerane smrti. U većim gradovima visoka koncentracija azot -dioksida i dalje je prisutna zbog saobraćaja na putevima, a azot -dioksid je povezan sa astmom i problemima sa disanjem. I, posebno u južnoj Evropi, zagađivači ispušteni ljudskim aktivnostima reaguju na toploti i sunčevoj svetlosti i proizvode visoke koncentracije prizemnog ozona, povezanog sa kardiovaskularnim bolestima i iritacijom očiju, nosa i grla.

Ključni rezultati:

Čestice (PM10): 21 država (od kojih je 16 država članica EU [1]) registrovala je koncentracije iznad dnevne granične vrednosti EU u 2019. godini, dok je 31 država registrovala koncentracije iznad strožih smernica Svetske zdravstvene organizacije (SZO) iz 2005. godine.

Fine čestice (PM2.5): 7 zemalja (od kojih su 4 bile članice EU) registrovale su koncentracije iznad godišnje granične vrednosti EU u 2019. godini, dok je 28 zemalja registrovalo koncentracije iznad smernica SZO iz 2005. godine.

Prizemni ozon (O3): 24 zemlje (od kojih je 19 država članica EU) registrovale su koncentracije iznad godišnje granične vrednosti EU u 2019. godini, dok su sve zemlje registrovale koncentracije iznad smernica SZO iz 2005. godine.

Azot dioksid (NO2): 22 zemlje (od kojih je 18 država članica EU) registrovale su koncentracije iznad godišnje granične vrednosti EU u 2019. godini, što je isto kao i smernica SZO iz 2005. godine.

Podaci EEA pokazuju da se kvalitet vazduha u Evropi poboljšao 2020. godine, jer su mjere zatvaranja radi kontrole širenja COVID-19 dovele do pada emisije u transportu, u

kombinaciji sa povoljnim vremenskim obrascima. Analiza EEA uticaja zastoja COVID-19 na kvalitet vazduha 2020. predstavljena je na posebnom brifingu i opširnije u izvještaju o kvalitetu vazduha u Evropi-2020.

Pozadina

SZO je uspostavila smernice za kvalitet vazduha kako bi zaštitila zdravlje ljudi od uticaja zagađivača vazduha. Ove smernice su iz 2005. godine i zasnovane su na najboljim naučnim dokazima dostupnim u to vreme. Očekuje se da će SZO 22. septembra 2021. objaviti nove smernice za kvalitet vazduha.

Direktive EU o kvalitetu ambijentalnog vazduha postavljaju maksimalne vrednosti za ukupno 13 zagađivača vazduha. Iako ove vrednosti uzimaju u obzir relevantne smernice SZO, one takođe odražavaju tehničku i ekonomsku izvodljivost njihovog postizanja u svim državama članicama EU. Za većinu zagađujućih materija u EU standardi kvaliteta vazduha su manje strogi od smernica SZO za kvalitet vazduha iz 2005. godine.

Ostali ključni resursi:

Evropski indeks kvaliteta vazduha prikazuje podatke o kvalitetu vazduha u realnom vremenu za Evropu, omogućavajući korisnicima da provere lokalni kvalitet vazduha tamo gde žive ili putuju.

Evropski pregledač kvaliteta gradskog vazduha upoređuje prosečne nivoe finih čestica u 323 evropska grada u poslednje dve kalendarske godine.

Nacionalni preglednik podataka o emisijama zagađujućih materija u vazduhu omogućava pristup najnovijim podacima o emisijama zagađujućih materija u vazduhu, koje su prijavile države članice EU u skladu sa Direktivom o nacionalnim obavezama smanjenja emisija (NEC).

Centar podataka o kvalitetu vazduha omogućava pristup svim relevantnim podacima EEA o kvalitetu vazduha u Evropi

Zagađenje vazduha: kako utiče na naše zdravlje pokazuje kako izloženost finim česticama doprinosi bolesti i preranoj smrti u Evropi i kako se ovaj teret raspoređuje po evropskom društvu

[1] Procena EEA o stanju kvaliteta vazduha u 2019. i 2020. godini uključuje podatke iz Ujedinjenog Kraljevstva, u skladu sa uslovima Sporazuma o povlačenju, koji je stupio na snagu 1. februara 2020. godine.

Izvor: eea.europa.eu